

Sygn. akt IV Ca 479/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 sierpnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Płocku IV Wydział Cywilny – Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący – SSO Waclaw Banasik (spr.)

Sędziowie SSO Małgorzata Szeromska

SSO Katarzyna Mirek - Kwaśnicka

Protokolant st. sekr. sądowy Katarzyna Gątarek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 31 sierpnia 2016 r. w P.

sprawy z powództwa **P. Z.**

przeciwko **I. D.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Ciechanowie z dnia 10 marca 2016 r.

sygn. akt I C 1013/15

oddala apelację.

Małgorzata Szeromska Waclaw Banasik Katarzyna Mirek - Kwaśnicka

IV Ca 479/16

UZASADNIENIE

Powód P. Z. wnosił o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej I. D. kwoty 9.076,76 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa tj. od dnia 27 października 2015 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie na jego rzecz od pozwanej zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy w Ciechanowie wyrokiem z dnia 10 marca 2016 r. w sprawie I C 1013/15 zasądził od pozwanej I. D. na rzecz powoda P. Z. kwotę 768,23 zł. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 17 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty; w pozostałym zakresie powództwo oddalił; zniósł koszty pomiędzy stronami.

Podstawą orzeczenia były następujące ustalenia i rozważania prawne.

P. Z. i I. K. zawarli związek małżeński w dniu 8 lutego 2005 r.

W dniu 9 września 2010 r. P. Z. zawarł z zakładem pracy Zakładem (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w O. umowę, której przedmiotem było przyznanie pomocy na cele mieszkaniowe w wysokości 7.000 zł. Spłata pożyczki

została rozłożona na 36 miesięcznych rat po 204 zł. W okresie od 30 czerwca 2012 r. do 31 sierpnia 2013 r. P. Z. spłacił z tytułu tej pożyczki 2.940 zł.

W dniu 9 sierpnia 2007 r. P. Z. i I. Z. zawarli z Bankiem Spółdzielczym w O. umowę nr (...) o kredyt na zakup nieruchomości, zgodnie z którą bank udzielił im kredytu w wysokości 35.000 zł z przeznaczeniem na zakup domu mieszkalnego wraz z działką budowlaną. Kredyt został udzielony na okres od 9 sierpnia 2007 r. do 31 lipca 2017 r.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 14 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce w sprawie I C 1218/11 orzekł rozwód pomiędzy P. Z. a I. Z. z winy I. Z.. Postanowieniem z dnia 29 stycznia 2015 r. Sąd Rejonowy w Ostrowi Mazowieckiej w sprawie I Ns 714/13 z wniosku P. Z. z udziałem I. Z. dokonał podziału majątku wspólnego. Sąd Okręgowy w Ostrołęce po rozpoznaniu apelacji wnioskodawcy P. Z. postanowieniem z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie I Ca 169/15 oddalił apelację. W sprawie I Ns 714/13 P. Z. nie wnosił o rozliczenie poniesionych nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny w postaci spłaty pożyczki udzielonej przez Zakładem (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w O. oraz rat kredytu na zakup nieruchomości udzielonego przez Bank Spółdzielczy w O..

W okresie od dnia 1 sierpnia 2012 r. do dnia 5 października 2015 r. P. Z. dokonał następujących wpłat na poczet tego kredytu:

- w dniu 1 sierpnia 2012 r. - 483,05 zł;
- w dniu 31 sierpnia 2012 r. - 480,99 zł;
- w dniu 1 października 2012 r. - 474,90 zł;
- w dniu 31 października 2012 r. - 473,86 zł;
- w dniu 3 grudnia 2012 r. - 466,53 zł;
- w dniu 31 grudnia 2012 r. - 464,42 zł;
- w dniu 1 lutego 2013 r. - 456,44 zł;
- w dniu 27 lutego 2013 r. - 442,21 zł;
- w dniu 29 marca 2013 r. - 445,35 zł;
- w dniu 2 maja 2013 r. - 436,46 zł;
- w dniu 3 czerwca 2013 r. - 434,64 zł;
- w dniu 1 lipca 2013 r. - 424,52 zł;
- w dniu 31 lipca 2013 r. - 424,52 zł;
- w dniu 2 września 2013 r. - 308,22 zł;
- w dniu 2 września 2013 r. - 421,60 zł;
- w dniu 27 września 2013 r. - 418,01 zł;
- w dniu 3 grudnia 2013 r. - 415,73 zł;
- w dniu 30 grudnia 2013 r. - 415,57 zł;
- w dniu 31 stycznia 2014 r. - 414,61 zł;

- w dniu 28 lutego 2014 r. - 408,65 zł;
- w dniu 2 kwietnia 2014 r. - 412,93 zł;
- w dniu 2 maja 2014 r. - 409,95 zł;
- w dniu 3 czerwca 2014 r. - 410,76 zł;
- w dniu 2 lipca 2014 r. - 407,71 zł;
- w dniu 1 sierpnia 2014 r. - 407,51 zł;
- w dniu 29 sierpnia 2014 r. - 405,91 zł;
- w dniu 1 października 2014 r. - 403,17 zł;
- w dniu 30 października 2014 r. - 401,06 zł;
- w dniu 1 grudnia 2014 r. - 395,06 zł;
- w dniu 30 grudnia 2014 r. - 394,59 zł;
- w dniu 2 lutego 2015 r. - 422,58 zł;
- w dniu 2 marca 2015 r. - 397,41 zł;
- w dniu 31 marca 2015 r. - 361,00 zł;
- w dniu 4 maja 2015 r. - 382,52 zł;
- w dniu 1 czerwca 2015 r. - 386,31 zł;
- w dniu 1 lipca 2015 r. - 384,76 zł;
- w dniu 31 lipca 2015 r. - 384,73 zł;
- w dniu 3 września 2015 r. - 384,23 zł;
- w dniu 5 października 2015 r. - 382,75 zł

I. D. (poprzednio D.) po orzeczeniu rozwodu nie wpłacała żadnych należności z tytułu pożyczki zakładowej oraz kredytu na zakup nieruchomości udzielonego przez Bank Spółdzielczy w O..

W ocenie Sądu Rejonowego, powództwo P. Z. zasługuje na uwzględnienie jedynie częściowo tj. do kwoty 768,23 zł.

Rozstrzygając w niniejszej sprawie nie można pominąć prawomocnego rozstrzygnięcia w sprawie I Ns 714/13 Sądu Rejonowego w Ostrowi Mazowieckiej w zakresie podziału majątku wspólnego stron. Podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności ustawowej nie został w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym uregulowany w sposób samodzielny. Stosownie bowiem do art. 46 k.r.o. w sprawach nie unormowanych w artykułach poprzedzających, do podziału majątku, który był objęty wspólnością ustawową, stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku. Przepis ten nakazuje zatem do podziału majątku wspólnego odpowiednie stosowanie przepisów o dziale spadku tzn. przede wszystkim art. 1035, 1037 – 1046 k.c. Przepisy te również nie regulują kwestii działu spadku w sposób wyczerpujący i samodzielny, lecz odsyłają co do kwestii w nich nie uregulowanych do przepisów o zniesieniu współwłasności w częściach ułamkowych tzn. art. 210 k.c. i nast. Podobne odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów o dziale spadku oraz zniesieniu współwłasności zawierają przepisy kodeksu postępowania cywilnego, gdyż art. 567 § 3 k.p.c.

nakazuje odpowiednie stosowanie przepisów o dziale spadku, a więc art. 680 k.p.c. i nast., które z kolei – w art. 688 k.p.c. – odsyłają do odpowiedniego stosowania przepisów dotyczących zniesienia współwłasności, a w szczególności art. 618 § 2 i 3 k.p.c.

Sąd Rejonowy miał nadto na uwadze, że zgodnie z art. 45 § 1 k.r.o. każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie można żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności.

W postanowieniu z dnia 10 listopada 2006 r. w sprawie I CSK 219/06 Sąd Najwyższy podkreślił, że w ramach postępowania o zniesienie współwłasności, jak również w ramach postępowania o podział majątku wspólnego sąd nie jest władny rozpoznawać wszystkie roszczenia, jakie uczestnicy mają względem , a jedynie roszczenia związane z posiadaniem rzeczy (art. 618 k.p.c.) bądź roszczenia związane z posiadaniem poszczególnych przedmiotów wchodzących w skład majątku wspólnego, pobranych pożytków i innych przychodów z majątku wspólnego, nakładów poczynionych na majątek wspólny oraz spłaconych długów (art. 686 k.p.c. w związku z art. 43 k.r.o. i art. 1035 k.c.). A zatem rozliczenia wydatków i nakładów pomiędzy małżonkami po ustaniu małżeńskiej wspólności ustawowej Sąd dokonuje w postępowaniu o podział majątku wspólnego, z tym że z urzędu rozstrzyga w zakresie wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, natomiast wyłącznie na wniosek strony w zakresie wydatków i nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty. Wniosek ten powinien zostać zgłoszony przed sądem pierwszej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1997 r. w sprawie II CKN 395/97).

Bezspornym jest w niniejszej sprawie, że przedmiotem żądania powoda P. Z. jest rozliczenie poniesionych przez niego nakładów w okresie od dnia uprawomocnienia się wyroku rozwodowego tj. 20 lipca 2012 r. do 15 października 2015 r. z majątku osobistego na majątek wspólny w postaci spłaty kredytu na zakup nieruchomości zaciągniętego przez oboje małżonków w czasie trwania małżeństwa. Jak wskazano powyżej roszczenia z tego tytułu nie zostały przez powoda P. Z. zgłoszone w postępowaniu o podział majątku wspólnego. Wyłączność dochodzenia tego rodzaju roszczeń w postępowaniu o podział majątku wspólnego wynika z art. 618 § 3 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c. i ma zatem charakter prekluzyjny, bowiem po uprawomocnieniu się postanowienia o zniesieniu współwłasności (dziale spadku, podziale majątku wspólnego), strona nie może dochodzić roszczeń przewidzianych w art. 618 § 1 k.p.c., w tym również wynikających z art. 45 § 1 k.r.o., chociażby nie były one zgłoszone w tamtym postępowaniu. Ze sformułowania "nie może dochodzić" wynika, że strona traci te roszczenia, co oznacza, że w tym zakresie przepis ten ma charakter materialnoprawny (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie I ACa 19/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4 grudnia 2014 r. w sprawie I ACa 496/14). Zgłoszenie tego rodzaju roszczeń przed sądem drugiej instancji jest skuteczne tylko wówczas, gdy powstały lub stały się wymagalne w trakcie postępowania międzyinstancyjnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2004 r. w sprawie IV CK 209/03). Wniosek ten potwierdza treść zdania trzeciego § 2, zgodnie z którą postępowanie w sprawach, które nie zostały przekazane, sąd umarza z chwilą zakończenia (prawomocnego) postępowania o zniesienie współwłasności (dział spadku, podział majątku wspólnego). Ze względu na ten radykalny skutek prekluzyjny, przepis § 3 należy wyklądać ściśle, przyjmując, że przedmiotowo ma zastosowanie tylko wtedy, kiedy zapadło pozytywne postanowienie o zniesieniu współwłasności (dziale spadku, podziale majątku wspólnego), a nie w wypadku wydania innych rozstrzygnięć (oddalenie bądź odrzucenie wniosku albo umorzenie postępowania). W wyroku z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie I Ca 126/13 Sąd Okręgowy w Suwałkach podkreślił, że przepis art. 618 § 3 k.p.c. jest w swej treści stanowczy i nie czyni wyjątków w zakresie powodów niezgłoszenia roszczenia o rozliczenie nakładów poczynionych na rzecz wspólną w toku postępowania o podział majątku dorobkowego. Późniejsze dochodzenie roszczeń w tym zakresie jest przez pryzmat tego przepisu niedopuszczalne.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd rejonowy uznał, że powód P. Z. utracił roszczenie o zwrot połowy nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny w postaci spłaty pożyczki zakładowej i kredytu za zakup nieruchomości poniesionych w okresie od uprawomocnienia się wyroku rozwodowego do dnia

uprawomocnienia się postanowienia w sprawie I Ns 714/13 Sądu Rejonowego w Ostrowi Mazowieckiej. Nie zostały one bowiem zgłoszone w postępowaniu o podział majątku wspólnego. Wbrew przekonaniu jednak pozwanej I. D., orzeczenie w sprawie I Ns 714/13 Sądu Rejonowego w Ostrowi Mazowieckiej nie wyłącza jej odpowiedzialności za spłatę kredytu na zakup nieruchomości i ewentualnych roszczeń powoda P. Z. w zakresie dokonanych spłat rat tego kredytu po uprawomocnieniu się postanowienia w sprawie I Ns 714/13 Sądu Rejonowego w Ostrowi Mazowieckiej tj. po dniu 29 czerwca 2015 r. Utrata roszczeń przez powoda P. Z. nie dotyczy rozliczenia tej części kredytu, która na dzień 29 czerwca 2015 r. nie była jeszcze spłacona. Postanowienie w sprawie I Ns 714/13 Sądu Rejonowego w Ostrowi Mazowieckiej nie rozstrzyga, która ze stron postępowania zobowiązana jest do spłaty pozostałej części kredytu, a zatem odpowiedzialność powoda P. Z. i pozwanej I. D., z tytułu części kredytu pozostałego do spłaty, zaciągniętego w czasie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej przez oboje małżonków, a nie spłaconych przed dniem 29 czerwca 2015 r., jest solidarna w stosunku do banku, który udzielił kredytu.

Powód P. Z. w okresie od dnia 29 czerwca 2015 r. do dnia 5 października 2015 r. spłacił na rzecz banku z tytułu kredytu zaciągniętego na zakup nieruchomości łącznie kwotę 1536,47 zł. Zgodnie z art. 376 k.c. jeżeli jeden z dłużników solidarnych spełnił świadczenie, treść istniejącego stosunku między współdłużnikami rozstrzyga o tym, czy i w jakich częściach może on żądać zwrotu od współdłużników. Jeżeli z treści stosunku nie wynika nic innego, dłużnik, który spełnił świadczenie może domagać się zwrotu w częściach równych. Zgodnie z art. 43 § 1 k.r.o. oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym. Uznać zatem należy, że powodowi P. Z. przysługuje w stosunku do pozwanej I. D. roszczenie o zwrot połowy kwoty wpłaconej na rzecz banku z tytułu kredytu w okresie od dnia 29 czerwca 2015 r. do dnia 5 października 2015 r., a zatem kwoty 768,23 zł.

Sąd I instancji zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 768,23 zł od dnia 17 grudnia 2015 r. tj. doręczenia pozwanej I. D. odpisu pozwu, do dnia zapłaty stosownie do art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c. W pozostałym zakresie Sąd Rejonowy oddalił powództwo uznając je za niezasadne.

Apelację od tego wyroku wniósł powód P. Z.. Zarzucił on Sądowi Rejonowemu:

- naruszenie art. 618 § 1 k.p.c., art. 618 § 3 k.p.c. w związku z art. 567 § 3 k.p.c. związku z art. 688 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że powód nie może dochodzić roszczeń z tytułu spłaconych zobowiązań wspólnych, wobec niezgłoszenia ich do rozliczeń w postępowaniu o podział majątku, w sytuacji gdy powód nie dochodził roszczeń objętych tymi przepisami, wynikających z kontraktu - umowy kredytowej zawartej przez strony z bankiem spółdzielczym w O. - które stanowią samoistną odrębną podstawy dochodzenia roszczeń i mogą być dochodzone w procesie jako roszczenia kontraktowe regresowe współnika solidarnego,

- naruszeń art. 455 k.c. oraz art. 481 k.c. przez niewłaściwe zasądzenie odsetek ustawowych od daty doręczenia I. D. pozwu, w sytuacji gdy odsetki ustawowe wynikające z tych przepisów należą się od dnia 1 października 2015 roku, to jest od otrzymania wezwania do zapłaty roszczeni dochodzonych następnie pozwem.

Podnosząc te zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez podwyższenie zasądzonej kwoty z 768,23 zł do kwoty 7.606,76 zł oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Ponieważ sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, a w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń, uzasadnienie wyroku ograniczy się jedynie do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. (art. 387 § 2¹ k.p.c.).

Wbrew zarzutom apelacji, Sąd Rejonowy orzekając w sprawie niniejszej nie dopuścił się naruszenia przepisów prawa materialnego. Sąd Okręgowy podziela rozważania tego sądu, co do zakresu i skutków obowiązywania art. 618 § 3

k.p.c. Przewidziana w tym przepisie prekluzja dotyczy roszczeń określonych w paragrafie pierwszym art. 618 k.p.c., chociażby nie były one zgłoszone w postępowaniu o zniesienie współwłasności. Roszczeniami tymi - jak wynika z brzmienia art. 618 § 1 k.p.c. - są roszczenia wynikające ze sporów o żądanie zniesienia współwłasności, o prawo własności jak również wzajemne roszczenia współwłaścicieli z tytułu posiadania rzeczy. Literatura i orzecznictwo do wzajemnych roszczeń współwłaścicieli z tytułu posiadania rzeczy zalicza przede wszystkim roszczenia związane z korzystaniem z rzeczy wspólnej, pobieraniem z niej pożytków i przychodów oraz dokonanych nakładów. Jako nakład traktuje się także spłatę długu zaciągniętego w związku z utrzymaniem rzeczy wspólnej lub z inwestowaniem w nią. Odnosząc te zasady do postępowania o podział majątku wspólnego, wskazać należy, że w orzecznictwie Sadu najwyższego przyjmuje się, że podział majątku wspólnego obejmuje w zasadzie jedynie aktywa, natomiast pasywa pozostają poza jego zakresem (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 1959 r., I CR 547/58 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 września 1976 r., III CRN 83/76 i z dnia 21 stycznia 2010 r., I CSK 205/09). Długów zaciągniętych przez oboje małżonków zasadniczo więc nie można rozliczać przy podziale majątku wspólnego, gdyż mimo takiego podziału dług nadal się utrzymuje. W postanowieniu z dnia 9 września 1976 r., III CRN 83/76, Sąd Najwyższy wyraził jednak pogląd, że stosując odpowiednio art. 686 k.p.c. do postępowania o podział majątku wspólnego, sąd rozstrzyga w tym postępowaniu - i to ze skutkami wynikającymi z dyspozycji art. 618 § 3 k.p.c. w związku z art. 688 i art. 567 § 3 k.p.c. - tylko o takich długach związanych z majątkiem wspólnym i ciężących w czasie trwania wspólności na obojgu małżonkach jako podmiotach wspólności majątkowej małżeńskiej, które zostały spłacone przez jednego z małżonków z własnych środków po ustaniu wspólności majątkowej a przed dokonaniem podziału majątku wspólnego. Pamiętać bowiem należy, że jeśli dług zaciągnięty w czasie trwania wspólności ustawowej został zużyty na majątek wspólny i spłacony w okresie pomiędzy ustaniem wspólności a podziałem majątku wspólnego, to tak spłacona należność przestaje być długiem i przekształca się w roszczenie o zwrot nakładów na rzecz tego małżonka, który dokonał zapłaty. Roszczenie takie podlega rozliczeniu na podstawie art. 45 k.r.o. (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 grudnia 1978 r. III CRN 194/78). Ponieważ prekluzja przewidziana w art. 618 § 3 k.p.c. ma charakter materialnoprawny to uczestnik postępowania, który brał udział w postępowaniu o podział majątku wspólnego, nie może po zakończeniu tego postępowania dochodzić roszczeń wymienionych w art. 618 § 1 k.p.c. Rację ma zatem Sąd Rejonowy, uznając, że roszczenia powoda za okres do uprawomocnienia się postanowienia o podziale majątku wspólnego pomiędzy stronami, wygasły, co stanowi podstawę do oddalenia powództwa w tej części. Powód nie wykazał w apelacji skutecznie, by można było zignorować w niniejszym postępowaniu treść wskazanych wyżej przepisów prawa.

Z podanych wyżej względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację. Ponieważ apelujący nie zawarł w apelacji wniosku o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie orzeczenia o odsetkach ustawowych za opóźnienie, brak było podstaw do orzekania w tym zakresie przez Sąd II instancji.

Wacław Banasik

Małgorzata Szeromska Katarzyna Mirek - Kwaśnicka